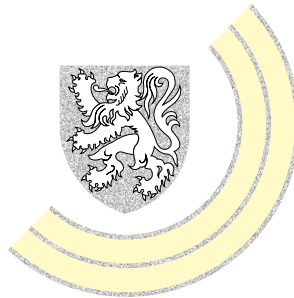

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

15 januari 2004

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GELIJKE KANSEN

Interpellatie van mevrouw Ilse Van Eetvelde tot mevrouw Adelheid Byttebier, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de budgetten van de instellingen voor bijzondere jeugdzorg
Met redenen omklede moties

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen

Donderdag 15 januari 2004

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Jan Roegiers

– *De interpellatie wordt gehouden om 10.22 uur.*

Interpellatie van mevrouw Ilse Van Eetvelde tot mevrouw Adelheid Byttebier, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de budgetten van de instellingen voor bijzondere jeugdzorg

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Van Eetvelde tot mevrouw Byttebier, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de budgetten van de instellingen voor bijzondere jeugdzorg.

Mevrouw Van Eetvelde heeft het woord.

Mevrouw Ilse Van Eetvelde : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, in de week van 24 tot 30 november 2003 hebben de Oost-Vlaamse instellingen voor bijzondere jeugdzorg actie gevoerd. In die periode organiseerden zij een opnamestop, maar zonder de zorg voor de opgevangen jongeren uit het oog te verliezen of ook maar één minderjarige in de kou te laten staan. Het afgelopen anderhalf jaar voerde de sector al verschillende keren actie. In gesprekken met het kabinet werd al herhaaldelijk meegedeeld dat de sector het water aan de lippen staat. Sommige instellingen staan aan de rand van het faillissement.

De sector wordt onvoldoende gefinancierd. Tot vandaag heeft de paarsgroene regering geen geld vrijgemaakt om het structurele tekort van de instellingen, al was het maar gedeeltelijk, bij te passen. Personeel is er in principe voldoende, al zou het nog meer mogen zijn, zodat meer aandacht kan worden besteed aan een doorgedreven gezinsbegeleiding. Dat laatste is in de bijzondere jeugdzorg echt wel nodig. De leefkosten voor het kind zijn erg krap. Volgens een onderzoek is het betaalde

bedrag nog altijd 7 euro lager dan de werkelijke kosten. Er wordt in de instellingen echter veel creativiteit aan de dag gelegd om de eindjes aan mekaar te knopen.

De basisbehoeften worden dus ingevuld. Wenselijke en nuttige extraatjes zoals hobby's, schoolreizen of sportkampen zijn vrijwel onmogelijk als er niet op externe sponsoring een beroep wordt gedaan. Het grootste probleem zijn de werkingskosten van de sector : huur, administratie, onderhoud, vervoer, verzekeringen, brandbeveiliging en belastingen. Er is een structureel tekort. De kosten nemen elk jaar toe, maar de subsidies blijven dezelfde. Ik geef een voorbeeld. Tegenwoordig bellen mensen veel met een gsm. De instellingen moeten dikwijls terugbellen naar een gsm-nummer, wat de kosten doet oplopen.

– *De heer Koen Helsen, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

Extra kosten zijn dikwijls een gevolg van nieuwe decreet- of wetgeving in verband met beveiliging of administratieve verplichtingen en dergelijke. Daartegenover moeten extra middelen staan. Vandaag is dat niet het geval. De sector probeert de nood te lenigen met het organiseren van pensenkermessen, taartenverkoop, kaarsenverkoop of barbecues. Dat zijn activiteiten die zeker en vast niet tot de core business van de bijzondere jeugdzorg behoren. Uit een onderzoek van de sector zelf is gebleken dat per kind of jongere ongeveer 750 euro per jaar moet worden bijgepast. Het structurele tekort van de sector bedraagt bijgevolg ongeveer 5 miljoen euro per jaar. De eis is duidelijk : dat bedrag moet in de Vlaamse begroting voor 2004 worden ingeschreven. We hopen dat dit in de loop van het jaar gebeurt.

Dit verhaal legt ook de tekortkomingen van het VIPA bloot. De voorwaarden die zijn verbonden aan de indiening van een dossier leiden ertoe dat

Van Eetvelde

veel kleine instellingen niet in aanmerking komen. Zij die er wel gebruik van kunnen maken, ontvangen slechts subsidies voor een klein gedeelte van hun investeringen. Vaak moeten ze jaren wachten vooraleer het dossier wordt goedgekeurd.

Naar verluidt reageerde de minister verbolgen op de acties, hoewel zij en haar kabinetsmedewerkers eerder al hebben toegegeven dat er problemen zijn. De sector kondigde aan met acties door te gaan. In de komende maanden zullen we daarvan ongetwijfeld nog horen. Als er niets gebeurt, zullen instellingen de deuren moeten sluiten.

Ik heb dan ook enkele vragen over dit dossier. Hebt u onlangs nog contact gehad met instellingen uit deze sector of met hun koepelorganisaties? Voorziet u nog tijdens deze legislatuur in een aanvang van de gefaseerde bijpassing van het tekort aan werkingsmiddelen? Op welke termijn ziet u de totale bijpassing van het structurele tekort aan werkingsmiddelen? Plant u ook een bijpassing voor de andere middelen waarvan is aangetoond dat ze bijzonder krap zijn in de sector van de bijzondere jeugdzorg?

De voorzitter : De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, het klopt inderdaad dat de instellingen van de bijzondere jeugdzorg, vooral uit Oost-Vlaanderen, een noodkreet hebben geslaakt aan het adres van de minister. Er werden wat mailtjes rondgestuurd en er was ook een actie aan het kabinet, waarbij werd geëist om te voorzien in 1 of 2 euro extra per kind per dag. Men heeft toen bedreigd met langdurige acties. Mijn vraag is hoe de situatie op dit ogenblik in de instellingen zelf is. Is de storm wat geluwd of blijven de acties even hard voortduren? Bent u in bespreking met de instellingen van de bijzondere jeugdzorg, vooral dan die van Oost-Vlaanderen?

De voorzitter : Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Ik wil me aansluiten bij de vraag, zonder daarbij in te gaan op de specifieke situatie in mijn provincie, Limburg. De instellingen voor de bijzondere jeugdbijstand hebben alle parlementsleden namelijk opgeroepen om volgende week te overleggen over de vele problemen die er zich voordoen. De instellingen zeggen dat ze niet kunnen overleven. Ik weet dat ik hier-

mee in herhaling val, maar het gaat hier eigenlijk om een verhaal van Multatuli.

Ik weet niet welke de specifieke cijfers voor Limburg zullen zijn, ik weet enkel dat we ook betrokken zijn bij de integrale jeugdzorg. De sector werd de voorbije 18 maanden enorm onder druk gezet om in de praktijk mee te werken en om personeel vrij te stellen om daaraan mee te doen. De druk op de instellingen is verschrikkelijk groot, zowel qua financiën als qua waardering. Vooral de voorzieningen die werken met de moeilijkst opvoedbare jongeren voelen zich langs alle kanten belaagd.

Ik veronderstel dat ik na deze interpellatie wellicht geen nieuwe vraag om uitleg over deze kwestie zal kunnen indienen, daarom sluit ik me er nu in het algemeen bij aan. Dat neemt echter niet weg dat ik in de toekomst eventueel nog schriftelijke vragen zal stellen wat de specifieke situatie in Limburg betreft. Mevrouw de minister, ik had alleszins graag iets gehoord over de link met de bijzondere jeugdbijstand en over de link met het federale niveau. Het probleem van de plaatsing situeert zich bijvoorbeeld op het vlak van justitie.

Ik weet niet in welke mate de problemen in de regio's worden opgevolgd, maar ik wil alvast een probleem signaleren. De zorgregio's komen helemaal niet overeen met de regio's op het gebied van justitie, ook niet na de hervorming. In het geval van Limburg worden bijvoorbeeld de provinciegrenzen niet gerespecteerd. Dat is een bijkomend probleem, waardoor heel wat voorzieningen in de toekomst aan nog meer overleg zullen moeten deelnemen. Dat is toch echt niet wat ze vragen.

De voorzitter : Minister Byttebier heeft het woord.

Minister Adelheid Byttebier : Ik ben zelf eigenlijk blij met deze interpellatie, omdat ze me de kans geeft om jullie op een serene manier te vertellen wat er echt gebeurt inzake overleg en gesprekken en hoe we samen met de bijzondere jeugdzorg de problemen aanpakken. Daarmee heb ik dus gezegd dat we het probleem zeer zeker erkennen en dat we het samen met de sector willen oplossen.

U zegt dat ik wat eigenaardig reageerde op de acties, maar dat is te verklaren door het feit dat er werd bedreigd met een opnamestop terwijl we tegelijkertijd rond de tafel zaten om afspraken te maken over een tijdspad, over verder overleg en over een begrotingsopmaak. Dat is toch een eigenaardig ogenblik om acties aan te kondigen? Gelukkig konden we hierop inspelen omdat we op

Byttebier

hetzelfde moment ook onderhandelingen aan het voeren waren.

Waarover gaat het eigenlijk ? Er vinden momenteel reeds geruime tijd gesprekken plaats tussen de koepelorganisaties en mijn medewerkers over de budgettaire beleidsruimte en over de modaliteiten van de vergoedingen.

Ik zal nu de verschillende data overlopen waarop reeds overleg is gepleegd en waarop overleg is gepland. Voor dit specifieke dossier begint het verhaal op 20 juni 2003 met de actie op het Martelarenplein. Een delegatie van de actievoerders is toen ontvangen door zowel de medewerkers van de minister-president als die van mij. De sector heeft ons toen een voorstel overhandigd dat we aan de administratie hebben overgemaakt voor advies. Het voorstel was namelijk vrij rudimentair en dus moest worden nagegaan hoe de essentie kon worden omgezet in praktische beleidsmaatregelen.

Op basis van het advies en de inbreng van de sector vonden er dan nog verdere gesprekken plaats op 12 september en op 15 oktober 2003, waarbij een tijdspad werd uitgetekend en volgende afspraken werden gemaakt.

Er wordt in overleg met de sector – een overleg dat dus volop bezig is – een dossier uitgewerkt waarmee ik dan een voorstel kan doen aan de Vlaamse regering om de meest acute nood te lenigen.

We willen ook dat er op middellange termijn een kwaliteitsnormenmodel wordt uitgewerkt. De koepelorganisaties hebben daartoe het initiatief genomen in overleg met het kabinet en de administratie. Ze hebben een kwaliteitsnormenmodel voorgesteld, en wij zullen dat verfijnen. We zullen het gebruiken voor de begrotingsopmaak 2005.

Een oplossing op lange termijn is een structurele ingreep in de subsidies van de voorzieningen. De afdeling Coördinatie en Beleidsondersteuning zal een project opstarten waarbij met wetenschappelijke ondersteuning financiële informatie wordt verzameld. Ik wil in deze context vermelden dat er onduidelijkheid bestaat omdat de cijfers op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Het is belangrijk dat we tijdens het overleg allemaal over dezelfde bedragen spreken. Het probleem is echter dat de financiering met verschillende parameters werkt. Dat was ook het probleem met die actie om 2 euro per kind per dag te eisen.

Er is ambulante en residentiële zorg. Alles is zeer verschillend. In het eerste geval gaat het kindergeld naar de ouders, in het andere geval naar de voorzieningen. We moeten alles ernstig nemen. Door in alle gevallen 2 euro per dag per kind te geven, lossen we het probleem niet op. Daarom willen we voor wetenschappelijke ondersteuning zorgen. Het is niet alleen onze bedoeling om financiële informatie te verzamelen ; we willen die informatie ook objectiveren. Op die manier kunnen we een analyse van de jaarrekeningen maken.

We willen permanent een duidelijk beeld kunnen hebben van de financiële situatie van elke voorziening apart, van elke erkenningscategorie en van het globale, door de bijzondere jeugdbijstand erkende aanbod. We willen de zaak dus ernstig bestuderen.

Op korte termijn willen we de eerste noden lenigen. Ik zal in dat verband een voorstel aan de Vlaamse regering voorleggen. Op middellange termijn willen we het kwaliteitsnormenmodel realiseren. Dat zal een zeer belangrijk instrument zijn bij de begrotingsopmaak 2005. Op langere termijn moeten we met duidelijkere parameters kunnen werken die door iedereen worden aanvaard.

Op 24 november 2003 heb ik de vertegenwoordigers van het Oost-Vlaams Overlegplatform voor de Bijzondere Jeugdbijstand op mijn kabinet ontvangen. Er waren ook vertegenwoordigers van de koepelorganisaties aanwezig. Toen heb ik gezegd dat ik het betreurd dat de opnamestop als actiemiddel werd gebruikt. Ik betreurd dus niet dat er actie werd gevoerd of dat het probleem werd gesignaleerd. Ik ging alleen niet akkoord met de methode. Ik heb opnieuw bevestigd dat we in het parlement naar oplossingen zullen zoeken.

Op 28 december 2003 was er het voorlopig laatste gesprek met de koepelorganisaties. Tijdens dat gesprek werden het advies van mijn administratie en een eerste voorstel in verband met het kwaliteitsnormenmodel toegelicht en besproken. De gegevens zullen nu verder worden verfijnd. Op 29 januari zal het volgende overleg plaatsvinden.

De lineaire verhoging waarvoor actie werd gevoerd, is geen goede oplossing. De erkenningscategorieën zijn immers te verschillend. Residentiële voorzieningen, ambulante voorzieningen en pleeggezinnendiensten kunnen moeilijk op dezelfde manier worden behandeld.

Wat is er ondertussen verwezenlijkt in de bijzondere jeugdbijstand ? Een van de drijvende krachten

Byttebier

achter al deze veranderingen is met pensioen gegaan, en naar aanleiding daarvan werd er een studiedag georganiseerd. Tijdens die studiedag kregen we een duidelijk beeld van de evolutie van de jongste jaren. Ik geef een overzicht van de inspanningen die reeds werden geleverd in verband met de 'andere middelen' voor de bijzondere jeugdbijstand waarnaar werd verwezen.

Bij de opmaak van de begroting 2004 werden de nodige middelen gevrijwaard voor de indexering van de niet-personele middelen en voor de loonen weddedrift ten gevolge van de anciënniteit. Het was niet makkelijk om die verhoging in de begroting in te schrijven. De personeelskosten zijn bij een correcte toepassing van de regelgeving voor 100 procent subsidieerbaar. Voor 2004 werd in de context van het VIA 7,6 miljoen euro gereserveerd voor bijkomend personeel, vorming en managementondersteuning. Dat betekent ook weer extra middelen in de begroting 2004.

Tijdens deze legislatuur werd het voor het eerst mogelijk om verbouwingen en nieuwbouw te realiseren met VIPA-steun. Dat is netto geld voor de sector en het gaat om 60 percent van de kosten.

Uw terechte opmerking dat het jaren duurt voor de hele procedure is doorlopen, is een realiteit voor iedereen die gebruik maakt van het VIPA-systeem. Men kan in elk geval sinds deze legislatuur ook echt geld krijgen voor bakstenen, wat vroeger niet het geval was. De indexering van de niet-personele middelen werd in 2002 opgetrokken van 1,5 naar 2 percent. Na de besparingsronde van 1994 betekent deze herindexering een toelage van 200.000 euro per indexsprong. Dat is weer netto geld meer voor de bijzondere jeugdzorg.

We vonden het niet alleen belangrijk om financieel te remediëren. Ik ga hier niet het grote hoeraverhaal verkondigen omdat ik weet dat het nog altijd moeilijk werken is. Ik wil echter toch wel wat tegengas geven bij de teneur alsof er niets zou zijn gebeurd en de bijzondere jeugdzorg stiefmoederlijk zou zijn behandeld. Los van financiële ondersteuning vinden we het zeer belangrijk om een kwaliteitsondersteuning te geven. Dat heeft alles te maken met de zwaardere problematiek waarmee de bijzondere jeugdzorg wordt geconfronteerd. Daarom heb ik begrip voor de onrust: niet omdat ik denk dat men niet ziet wat het beleid allemaal doet, maar omdat ik zeer goed begrijp dat de opvoeders met de realiteit blijven zitten dat hun opdracht is verzwaard, of ze nu iets meer steun krij-

gen van de overheid of niet. Daarom willen we die opdracht mee ondersteunen.

We hebben een uitbreiding tot stand gebracht van de overeenkomsten met de ondersteuningsstructuur bijzondere jeugdbijstand. We hebben ook 'ondersteuningsteams allochtonen' in de bijzondere jeugdbijstand opgericht. Er zijn twee werkgroepen opgericht, één voor flexibilisering en één voor veiligheid. Dat laatste punt was onlangs duidelijk gesignaleerd. Gezien de zwaardere problematiek moeten de opvoeders echt wel weten hoe om te gaan met agressie.

Het project coördinatie van regelgeving en omzendbrieven in de bijzondere jeugdbijstand biedt een antwoord op de opmerking dat het voor directies en management soms moeilijk is om een weg te vinden in het papierwerk. We willen met dit project de situatie voor directies en management van voorzieningen op termijn vergemakkelijken.

Een laatste initiatief van het beleid is het bijkomend hulpaanbod. Het betekent niet alleen dat er meer aanbod is maar ook ander aanbod. De lineaire oplossing van 2 euro per man per dag is niet het goede antwoord omdat we steeds meer evolueren naar zorg op maat. Ik geef één voorbeeld, namelijk voor het privé-aanbod is er deze legislatuur 15 miljoen euro geïnvesteerd voor bijkomende plaatsen in deze sector. Dit doen we vanuit de filosofie dat er vraaggestuurd moet worden gewerkt en dat het aanbod een zorg op maat moet zijn.

Dit zijn acht initiatieven die een verbetering betekenen voor de bijzondere jeugdbijstand. Ik erken echter dat er vandaag nog reële problemen zijn en ik wil dit samen met de koepelorganisaties en de voorzieningen opnemen.

De voorzitter : Mevrouw Van Eetvelde heeft het woord.

Mevrouw Ilse Van Eetvelde : Mevrouw de minister, ik dank u voor het gestructureerde en hoopgevende antwoord. Ik ben blij dat er een aanvang wordt gemaakt met het bijpassen van het structureel tekort en dat er een perspectief wordt geboden op korte termijn. Dat is voor de instellingen zeer belangrijk. Die hebben tot nu toe het gevoel dat ze met hun rug tegen de muur staan. Bovendien werken ze met een groep die niet populair is en vaak scheef wordt bekeken. De ouders worden ook scheef bekeken. Het is een niet echt 'sexy' branche. Daarom is het belangrijk dat de sector, onder meer door gesprekken met uw kabinet, een positief signaal krijgt.

Van Eetvelde

Het klopt dat de sector eindelijk een beroep kan doen op de middelen van het VIPA om ook in bakstenen te investeren. De realiteit toont aan dat dit ook niet zo vaak gebeurt. Ik hoor de terugkerende klacht dat de instellingen over infrastructuur beschikken waarnaast je niet zomaar een ander gebouw kan neerzetten. Ik heb enkele instellingen bezocht die op een kleine oppervlakte een gebouw hebben staan. De middelen van het VIPA dienen niet om een dakgoot te vervangen, wat vaak nodig is, maar moeten worden gebruikt voor nieuwbouw. Dat is in onze samenleving nog altijd net iets makkelijker voor grote instellingen als ziekenhuizen of gehandicapteninstellingen dan voor instellingen voor de bijzondere jeugdzorg.

Ik wil het beeld van het VIPA daarom nuanceren.

De voorwaarden die vandaag gelden, zijn niet ideaal om de infrastructuurwerken van de sector kwalitatief vooruit te helpen.

Ik ben blij met de ondernomen stappen en maatregelen. Ik blijf wel waakzaam, want er moet echt wel geld op tafel worden gelegd. Het gaat dus over meer dan ondersteuning. De instellingen willen jongeren de kans bieden in onze samenleving te functioneren zoals andere kinderen. Geldgebrek dat ertoe leidt dat zaken zoals vakantiecampen niet kunnen doorgaan, dat kan niet. Ze hebben die vaardigheden nodig om in de samenleving te kunnen functioneren.

De voorzitter : Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : De minister heeft vrij intense contacten gehad met de sector. Vijf jaar geleden is in deze commissie al gezegd dat er dringend iets moet gebeuren voor de bijzondere jeugdzorg. Ik weet wel dat men probeert om het integraal aan te pakken. Op het terrein ervaart men dat echter niet als een hulp of als een oplossing op lange termijn. Als volksvertegenwoordiger ben ik

gefrustreerd dat vijf jaar na onze bespreking de sector nog altijd met dezelfde problemen kampt.

De relatie tussen de sector en de rechtbanken is uiterst belangrijk om een goed beleid te kunnen voeren. Moeten de geografische gebieden waarin beiden actief zijn, niet op elkaar worden afgestemd? In het decreet over de integrale jeugdzorg kan dat worden opgelost.

Jongeren komen soms terecht in de jeugdzorg omdat de geestelijke gezondheidszorg niet functioneert. Er is een tekort aan kinderpsychiaters en geestelijke gezondheidswerkers in het algemeen. Ouders kunnen het niet aan maar opvoedingsondersteuningsmiddelen blijven ongebruikt omdat het decreet niet goed is. Dat leidt er wel toe dat de druk op de sector nog is toegenomen.

Bijzondere jeugdzorg is veel minder nodig als er meer werk zou worden gemaakt van preventie. Gezinnen en ouders moeten worden geholpen via het reguliere beleid. Ten slotte : het personeel klaagt niet zozeer over de verloning maar over de kwaliteit van het werk, de werkdruk en het algemene beeld dat over hun werk leeft. Neem bijvoorbeeld het inslapen bij nachtdiensten. Een proactief beleid is nodig.

Met redenen omklede moties

De voorzitter : Door mevrouw Van Eetvelde en door de heer Roegiers werden tot besluit van deze interpellatie met redenen omklede moties aangekondigd. Ze moeten zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 10.55 uur.*